

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Madis Timpson
Riigikogu õiguskomisjon
oiguskomisjon@riigikogu.ee

Meie 20.05.2026 nr 8-1/4035-1

Muudatusettepanek (878 SE)

Lugupeetud õiguskomisjoni esimees

Riigikogu menetluses on karistusseadustiku ja teiste seaduste muutmise ning kriminaalhooldusseaduse kehtetuks tunnistamise seaduse eelnõu 878 SE. Justiits- ja Digiministeerium palub eelnõu muuta ja täiendada vastavalt käesolevas kirjas esitatud ettepanekutele.

1. Eelnõust jäetakse välja § 12 (maksukorralduse seaduse muudatused), muutes järgnevate paragrahvide numeratsiooni.

Selgitus:

Paragrahv 12 jäetakse eelnõust välja. Muudatus oli seotud eelnõu § 18 punktidega 26, 32 ja 42. Eelnõu Riigikogule esitamise järel on selgunud, et rahaliste nõuete täitmine on võimalik korraldada täitmisregistri kaudu, mistõttu puudub vajadus kasutada selleks Maksu- ja Tolliameti hallatavat ettemaksukontot. Seetõttu tehakse vastav muudatusettepanek, millega jäetakse ettemaksukontoga seondud eelnõust välja. Muudatuse tulemusel muutub järgnevate paragrahvide numeratsioon.

2. Eelnõu § 17 (esialgne § 18) täiendatakse punktiga 15, muutes järgnevate punktide numeratsiooni, järgmises sõnastuses:

„15) paragrahvi 18¹ lõiget 1 täiendatakse teise lausega järgmises sõnastuses:

„Põhjendatud juhul on vanglateenistusel õigus väljastada kinnipidamise kohta õiend kinnipeetava taotluseta.“

Selgitus:

Muudatusega täiendatakse sätet, mille kohaselt väljastatakse kinnipeetavale kinnipidamise kohta õiend. Kehtiva regulatsiooni järgi saab õiendi väljastada üksnes kinnipeetava kirjaliku taotluse alusel. Eelnõuga nähakse ette võimalus väljastada õiend põhjendatud juhul ka vanglateenistuse algatusel, ilma kinnipeetava eelneva taotluseta. Muudatuse eesmärk on võimaldada vanglateenistusel korraldada õiendite väljastamist tõhusamalt olukordades, kus õiendi vajadus on ette teada ja põhjendatud. Praktikas puudub paljudel vahistatutel isikut tõendav dokument, mistõttu on näiteks valimiste korral vajalik neile väljastada kinnipidamise õiend isiku tuvastamiseks ja hääletamisõiguse teostamiseks. Sellistes olukordades ei ole põhjendatud nõuda iga kinnipeetava või vahistatu eraldi kirjalikku taotlust, kuna tegemist on standardse toiminguga, mille vajadus tuleneb konkreetsest olukorrast ning on vanglateenistusele ette teada. Individuaalsete taotluste menetlemine suurendab põhjendamatu halduskoormust nii kinnipeetavatele kui ka vanglateenistusele. Muudatus võimaldab muuta töökorraldus efektiivsemaks ning tagada õiendite õigeaegne väljastamine.

3. Muuta ja sõnastada eelnõu § 17 (esialgne § 18) punktiga 16 (esialgne punkt 15) muudetav § 27 lõike 1 kolmas lause järgmiselt:

„Kompamisega turvakontrolli ja läbivaatuse viib läbi külastajaga samast soost vanglateenistuse ametnik.“.

Punktide 3 ja 5 selgitus:

Praegu on eelnõus kirjas, et turvakontrolli ja läbivaatust viib läbi külastajaga samast soost vanglateenistuse ametnik. Muudatusega täpsustatakse sätet nii, et kui toimub kompamisega turvakontroll, siis võib seda teha üksnes samast soost vanglateenistuse ametnik. Kompamisega turvakontroll ja läbivaatus on toimingud, mis eeldavad vahetut füüsilist kontakti isikuga või võivad hõlmata isiku alasti läbivaatust ning riivavad seetõttu intensiivsemalt isiku eraelu puutumatust ja inimväärikust. Samast soost ametniku nõue on põhjendatud olukordades, kus kontrolli käigus toimub isiku kompamine, st kontakt kehaga või lahtiriietumisega läbivaatus. Seevastu muud turvakontrolli meetmed nagu esemete kontroll, tehnilise vahendi või teenistuskooera kasutamine ei kujuta endast võrreldava intensiivsusega põhiõiguste riivet ega eelda seetõttu samast soost ametniku osalemist.

4. Muuta ja sõnastada eelnõu § 17 (esialgne § 18) punktiga 27 (esialgne punkt 26) muudetav § 44 järgmiselt:

„(1) Vanglateenistus kannab kinnipeetava töötasu ja muud kinnipeetavale laekuvad summad kinnipeetava vanglasisesele isikuarvele.

(2) Vanglasisesele isikuarvele kantavad summad jaotatakse järgmiselt:

1) 50 protsenti kantakse täitmisele pööratud rahaliste nõuete täitmiseks rahalise nõude esitajale, kui selleks on olemas tehniline võimekus, või Eestis tegutsevas krediidi- ja makseasutuses kinnipeetava nimele avatud kontole;

2) 20 protsenti hoiustatakse vabanemistoetusena isikuarvel;

3) ülejäänud summa jäetakse kinnipeetavale vanglasiseseks kasutamiseks vangla sisekorraeeskirjas sätestatud korras.

(3) Kui kinnipeetava vastu ei ole täitmisele pööratud rahalisi nõudeid, hoiustatakse vanglasisesele isikuarvele laekuvast summast isikuarvel 20 protsenti vabanemistoetusena ja ülejäänud jäetakse kinnipeetavale vanglasiseseks kasutamiseks vangla sisekorraeeskirjas sätestatud korras. Kui kinnipeetava vastu on täitmisele pööratud rahalisi nõudeid vähem kui 50 protsendi ulatuses isikuarvele kantavast summast, kantakse rahaliste nõuete katteks vajaminev summa nõude esitajale, kui selleks on olemas tehniline võimekus, või Eestis tegutsevas krediidi- ja makseasutuses kinnipeetava nimele avatud kontole, 20 protsenti hoiustatakse vabanemistoetusena isikuarvel ja ülejäänud summad jäetakse kinnipeetavale vanglasiseseks kasutamiseks vangla sisekorraeeskirjas sätestatud korras.

(4) Kui maksejõuetusmenetluses on määratud usaldusisik, tasub kinnipeetavast võlgnik nõude summa usaldusisikule või võlausaldajale enda isikuarvele vanglasiseseks kasutamiseks jäetud summast.

(5) Vabanemistoetust hoiustatakse kuni kolmekordse Vabariigi Valitsuse kehtestatud kuutöötasu alammäära täitumiseni.

(6) Kinnipeetava soovil võib:

1) vabanemistoetust hoiustada käesoleva paragrahvi lõikes 6 sätestatud suuremas summas;

2) kasutada tema vanglasiseseks kasutamiseks jäetud summasid rahaliste nõuete täitmiseks, saata tema perekonnaliikmele või ülalpeetavale, kanda Eestis tegutsevas krediidi- ja makseasutuses enda nimele avatud kontole või kasutada muul eesmärgil, mis ei ole vastuolus seadusega või ei ohusta vangla julgeolekut.

(7) Käesoleva paragrahvi lõike 7 punktis 1 nimetatud juhul ei ole kinnipeetaval õigust nõuda vabanemistoetusena hoiustatud summa kasutamist vangla sisekorraeeskirjas sätestatud korras.“.

Punktide 4, 6 ja 11 selgitus:

Eelnõu Riigikogule esitamise järel on selgunud, et kinnipeetavate vastu esitatud rahaliste nõuete täitmine on võimalik korraldada ka ilma selleks Maksu- ja Tolliameti hallatavat ettemaksukontot kasutamata. Selgunud on, et vangide sissetulekutest/vahenditest kinnipidamise korda saab automatiseerida olemasolevate täitmisregistri teenuste abil, mis on mõeldud võlgniku konto ja rahalise nõude arestimiseks ning arestide haldamisega seotud toimingute tegemiseks, mistõttu on tänaseks langenud ära vajadus võtta kasutusele Maksu- ja Tolliameti käsutuses olevad lahendused. Kui varem ei olnud see võimalik seetõttu, et puudus tehniline lahendus varasemate arestimisaktide andmete automaatseks koondamiseks täitmisregistrisse, siis nüüd on see lahendus olemas ja seda on otstarbekas kasutada ka vangide rahaliste nõuete täitmise puhul.

Seni tegi võlgnike sissetulekutelt kinnipidamisi Riigi Tugiteenuste Keskus (RTK). Suures osas toimus see käsitsi, tuginedes e-posti teel edastatud arestimisaktidele ja Exceli tabelitele. Edaspidi toimub andmevahetus kinnipeetavate sissetulekust arestitavate summade kinnipidamise kohta automatiseeritult täitmisregistri vahendusel.

Muudatuse rakendamiseks digitaliseeritakse seni käsitsi töödeldud arestimisaktide andmed ning kantakse need täitmisregistrisse. Iga kuu, mil kinnipeetavast võlgnikul tekib sissetulek, millele on seadusest tulenevalt võimalik võlgnevuste sundtäitmiseks sissenõuet pöörata, kontrollib vangla infosüsteem, kas kinnipeetava suhtes on läbi registri saadetud täitmisele sissetuleku arestimise akt. Kui arestimisakt on täitmisregistri kaudu kinnipeetava suhtes edastatud, võtab vangla infosüsteem kinnipidamise tegemiseks vajalikud rekvisiidid automatiseeritult elektrooniliselt arestimisaktilt. Sellisteks andmeteks on näiteks kohtutäituri nimi, ametialase arvelduskonto number ja võlgnevuse jääk. Seejärel tehakse väljamakse kohtutäiturile.

Muudatusega langeb ära ka ettemaksukonto lahenduse kasutamisel tõusetunud kohtutäiturite või nende kaudu tegutsevate võlausaldajate õiguste võimaliku riive küsimus.

5. Muuta ja sõnastada eelnõu § 17 (esialgne § 18) punktiga 31 (esialgne punkt 30) muudetav § 68 lõige 10 järgmiselt:

„(10) Kompamisega turvakontrolli ja läbivaatust teeb isiku või kinnipeetavaga samast soost vanglateenistuse ametnik. Kui see on vajalik vahetu ohu tõrjumiseks, võib kompamisega turvakontrolli ja läbivaatust erandina teha vanglateenistuse ametnik, kes ei ole isiku või kinnipeetavaga samast soost.“.

Selgitus: vt punkti 3 selgitus.

6. Muuta ja sõnastada eelnõu § 17 (esialgne § 18) punktiga 33 (esialgne 32) muudetav § 75 lõige 4 järgmiselt:

„(4) Vabastamisel makstakse kinnipeetavale tema isikuarvel olevatest summadest välja vabanemistoetus ja vanglasiseseks kasutamiseks jäetud summa. Need kantakse Eestis tegutsevas krediidi- ja makseasutuses kinnipeetava nimele avatud kontole või selle puudumise korral kinnipeetava taotlusel Eestis tegutsevas krediidi- ja makseasutuses kolmanda isiku nimele avatud kontole või kinnipeetava maksukorralduse seaduse § 105 lõikes 1 nimetatud kontole. Kinnipeetavale, kellel ei ole vabanemisel piisavalt raha, et jõuda vabanemisjärgsesse elukohta, makstakse ühekordset toetust käesoleva paragrahvi lõike 4¹ alusel kehtestatud määra ulatuses. Vabanemisjärgsesse elukohta sõiduks mõeldud summa võib vangla valikul välja maksta ka sularahas või kanda sõidukikaardile.“

Selgitus: vt punkti 4 selgitus.

7. Eelnõu § 17 (esialgne § 18) täiendatakse uue punktiga 42, muutes järgnevate punktide numeratsiooni, järgmises sõnastuses:

„**42)** paragrahvi 85¹ lõike 6 esimene lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(6) Kainenema toimetatud joobeseisundis isikule tehakse vanglasse saabudes turvakontroll ja läbivaatus.“.

Selgitus:

Sätte sõnastust muudetakse seoses läbiotsimise mõiste ümberkujundamisega vangistusseaduses. Praegu on eelnõus kirjas, et kainenema toimetatud joobeseisundis isikule teostatakse läbiotsimine. Kuna eelnõuga eristatakse turvakontrolli, läbiotsimist ja läbivaatust, siis muudetakse ka selles sättes termin õigeks. Muudatuse kohaselt kasutatakse senise üldmõiste „läbiotsimine“ asemel eristatud mõisteid „turvakontroll“ ja „läbivaatus“, et täpsemalt määratleda vangla poolt tehtavate kontrollitoimingute sisu. Praktikas ei too muudatus kaasa sisulisi muutusi kainenema toimetatud isikute kontrollimisel ega vangla senises tegevuses. Tegemist on olemasolevate toimingute täpsema õigusliku eristamise ja selgema normitehnilise sõnastamisega.

8. Eelnõu § 17 (esialgne § 18) täiendatakse uue punktiga 43, muutes järgnevate punktide numeratsiooni, järgmises sõnastuses:

„43) paragrahvi 86 lõige 6 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(6) Arestialune daktüloskopeeritakse, temalt võetakse näokujutis, häälenäidis või DNA-proov vajaduse korral isikusamasuse kontrollimise või isiku tuvastamise eesmärgil, kui muul moel ei ole võimalik isikusamasust kontrollida või isikut tuvastada.“.

Selgitus:

Muudatuse eesmärk on sätet täpsustada võimalusega võtta arestialuselt sõrmejälj, näokujutis, häälenäidis või DNA-proov ka isiku tuvastamise eesmärgil. Vangistusseaduse § 18 reguleerib isikusamasuse kontrollimist ja isiku tuvastamist biomeetria abil, mistõttu on põhjendatud laiendada isiku tuvastamise võimalust ka arestialustele. Varasema vangistusseaduse muutmise käigus on nimetatud sättest jäänud isiku tuvastamise eesmärk sõnaselgelt välja toomata. Seetõttu täpsustatakse sätet nii, et isiku tuvastamine on eesmärgina eraldi kirjas.

9. Eelnõu § 17 (esialgne § 18) täiendatakse uue punktiga 44, muutes järgnevate punktide numeratsiooni, järgmises sõnastuses:

„44) paragrahvi 86 täiendatakse lõikega 7¹ järgmises sõnastuses:

„(7¹) Kainenema toimetatud joobeseisundis isik daktüloskopeeritakse vajaduse korral isikusamasuse kontrollimise või isiku tuvastamise eesmärgil, kui muul õiguslikul viisil ei ole võimalik tema isikut kindlaks teha.“.

Selgitus:

Eelnõuga täiendatakse vangistusseadust sättega, mis võimaldab kainenema toimetatud joobeseisundis isikut vajaduse korral daktüloskopeerida isikusamasuse kontrollimise või isiku tuvastamise eesmärgil juhul, kui isiku tuvastamine muul õiguslikul viisil ei ole võimalik. Vangla jaoks on oluline teada, milline isik on kainenema toimetatud ja viibib vangla territooriumil. Isiku tuvastamine on vajalik vanglas viibivate isikute üle arvestuse pidamiseks ning kainenema toimetamisega seotud toimingute nõuetekohaseks dokumenteerimiseks. Samuti peab olema võimalus hiljem tuvastada, kelle suhtes vastavaid meetmeid kohaldati. Praktikas võib esineda olukordi, kus kainenema toimetatud isikul puudub isikut tõendav dokument ning ta keeldub oma nime või muude isikuandmete avaldamisest või esitab ebaõigeid andmeid. Sellisel juhul ei ole vanglal võimalik teha päringuid riiklikesse registritesse ega kontrollida isiku tegelikku identiteeti muude meetmete abil. Sõrmejälje võtmine on nimetatud olukorras sobiv ja usaldusväärne meede isiku tuvastamiseks juhul, kui muud õiguspärased tuvastamisviisid ei anna tulemust. Meetme kohaldamine on piiratud üksnes vältimatute juhtudega.

10. Eelnõu § 17 (esialgne § 18) täiendatakse uue punktiga 45, muutes järgnevate punktide numeratsiooni, järgmises sõnastuses:

„45) paragrahvi 88¹ täiendatakse lõikega 5¹ järgmises sõnastuses:

„(5¹) Kui kainenema toimetatud joobeseisundis isiku isikusamasust ei olnud vanglasse vastuvõtmisel võimalik tuvastada, on vanglal õigus enne isiku vabastamist kontrollida tema isikusamasust või tuvastada isik isikut tõendava dokumendi või riiklikesse andmekogudesse kantud isikusamasuse tuvastamist võimaldavate andmete alusel.“.

Selgitus:

Eelnõuga täiendatakse vangistusseadust sättega, mis annab vanglale õiguse kontrollida kainenema toimetatud joobeseisundis isiku isikusamasust või tuvastada isik enne tema vabastamist juhul, kui isiku tuvastamine ei olnud vanglasse vastuvõtmisel võimalik. Praktikas võib esineda olukordi, kus kainenema toimetatud isik on tugevas joobeseisundis ega ole võimeline enda kohta usaldusväärseid andmeid esitama või puudub tal vanglasse saabumisel isikut tõendav dokument. Sellisel juhul ei pruugi vanglal olla võimalik isiku identiteeti vastuvõtmisel kindlaks teha. Joobeseisundi möödumisel võib isik olla võimeline esitama oma isikuandmed ja võimaldama oma isikut kindlaks teha.

Isikusamasuse tuvastamiseks on vanglal õigus teha kindlaks isiku nimi ja isikukood või selle puudumisel sünniaeg, tutvuda isikut tõendava dokumendiga, võrrelda dokumendil või riiklikes andmekogudes sisalduvat fotot ja muid biomeetrilisi andmeid isikuga ning kontrollida dokumendi ja isiku esitatud andmete õigsust.

11. Muuta ja sõnastada eelnõu § 17 (esialgne § 18) punktiga 47 (esialgne 42) muudetav § 93 lõige 2 järgmiselt:

„(2) Vahistatule avatakse vanglasisene isikuarve. Vahistatu isikuarve suhtes ei kohaldata käesoleva seaduse § 44 lõikes 5 ja lõike 6 punktis 1 sätestatut.“.

Selgitus: vt punkti 4 selgitus.

12. Muuta eelnõu § 22 (esialgne § 23) ja sõnastada järgmiselt:

„§ 22. Seaduse jõustumine

(1) Käesoleva seaduse § 1 punktid 1–12, 15–18, 20–23 ja 26–29, § 10 punktid 9 ja 10 ning § 14 jõustuvad 2027. aasta 1. jaanuaril.

(2) Käesoleva seaduse § 17 punktid 6, 9, 27–28, 33 ja 47 jõustuvad 2026. aasta 11. augustil.

(3) Käesoleva seaduse § 1 punktid 13, 14, 19, 24 ja 25, § 10 punktid 4–8, § 17 punktid 34–39 ning punktis 75 esitatud vangistusseaduse § 172¹¹, jõustuvad 2027. aasta 1. aprillil.“.

Selgitus:

Muudatusega sätestatakse jõustumistähtaeg vangiregistriga seotud sätetele. Muudatusettepaneku punktiga 1 jäetakse eelnõust välja § 12, seetõttu eemaldatakse see ka jõustumise sättest. Samuti muutub lõikes 1 täitemenetluse seadustiku muutmise paragrahvi number (eelnevalt § 15, muudatuse järel § 14), lõigetes 2 ja 3 vangistusseaduse paragrahvi number (eelnevalt § 18, muudatuse järel § 17) ja vangistusseaduse muutmise punktid (lõikes 2 eelnevalt 26-27, 32 ja 42, muutmise järel 27-28, 33 ja 47 ning lõikes 3 eelnevalt 33-38 ja 70, muutmise järel 34-39 ja 75). Kuna muudatuste rakendamiseks on vaja teha täiendavaid toiminguid seoses K-Raha ning vangiregistri liitmisega, siis nähakse lõikega 2 ette tavapärasest erinev jõustumistähtaeg. Vanglateenistusel on valmisolek kahe registri liidestamistööd ette valmistada nii, et alates 11. augustist 2026. aastal enam eraldi andmekogu pidamine vajalik ei ole. Vanglad on muudatustest teadlikud ning arvestanud tööprotsesside muutmise vajadusega seaduse jõustumisel.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister

Helina Kasvandik 5817 5494
helina.kasvandik@justdigi.ee